

BIJLAGE bij voorjaarsbrief: Toelichting bijna onontkoombare knelpunten begroting 2026

1. Verwijderen wegenfundering Warmtestad

Het is van belang dat WarmteStad het warmtenet in de openbare ruimte kan aanleggen. Hiervoor moet de wegfundering worden verwijderd. Dit betekent in veel gevallen dat WarmteStad hoogovenslakken moet openbreken en/of weghalen. Het terugbrengen van deze opgebroken hoogovenslakken mag niet meer, omdat ze als sterk verontreinigd worden beschouwd. Dit leidt tot hoge kosten, waarvoor geen budget beschikbaar is (niet bij de gemeente en niet bij Warmtestad). Voor 2025 en 2026 weten we bij welke straten die worden aangepakt sprake is van hoogovenslakken. Voor de jaren daarna is het nog niet in beeld gebracht. Vooralsnog houden we rekening met een structureel knelpunt van 450 duizend euro vanaf 2026.

2. Consignatievergoeding gladheidsbestrijding

De wegbeheerder heeft een zorgplicht ten aanzien van het onderhouden van wegen. Hiertoe behoort ook de uitvoering van de gladheidsbestrijding. De gladheidsbestrijding moet er onder winterse omstandigheden voor zorgen dat de veiligheid van de weggebruikers gewaarborgd is. Onze manier van werken (strooiacties op basis van vrijwilligheid) sloot niet meer aan op de Arbeidstijdenwet en de landelijke richtlijn. Het kwam voor dat we routes niet of te laat strooiden wegens te weinig beschikbare medewerkers. Om te zorgen dat er voldoende beschikbare medewerkers zijn om de gladheid te bestrijden, is de invoering van een consignatievergoeding gewenst. Een consignatievergoeding leidt tot hogere kosten. Vooralsnog houden we rekening met een structureel knelpunt van 400 duizend euro vanaf 2026.

3. Onderhoud openbare ruimte- kosten sociaal werkgeverschap

SW medewerkers worden ingezet voor het onderhoud van de stad. Doordat instroom in de sociale werkvoorziening sinds 2015 niet meer mogelijk is, stijgen de kosten die gemoeid zijn met sociaal werkgeverschap. Invulling van deze plekken met andere mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt leidt tot hogere loon- en begeleidingskosten. Bij het bepalen van de meerkosten gaan we er vanuit dat de uitstroom van SW medewerkers voor 50% wordt vervangen door mensen uit de doelgroep en voor 50% door reguliere onderhoudsmedewerkers. De meerkosten hiervan voor het beheer en onderhoud zijn tot en met 2028 gedekt. Vooralsnog houden we rekening met een structureel knelpunt van 373 duizend euro vanaf 2029. De formatie-uitbreiding van 9 fte leidt tot een verhoging van de overhead van 72 duizend euro vanaf 2029.

4. Ontwikkelen geurbeleid

Vanwege het verlopen van het convenant met Cosun Beat Company, moeten we in 2026 gemeentelijk geurbeleid opstellen en vertalen in onze Omgevingsvisie en het Omgevingsplan. Daarmee voldoen we aan de wettelijke taak om geurhinder te bestrijden. Vooralsnog houden we rekening met een incidenteel knelpunt van 50 duizend euro in 2026.

5. Wet Kinderopvang

We verwachten vanaf 2026 een tekort op de Wet Kinderopvang Sociaal Medische Indicatie van 320 duizend euro. Dit tekort wordt veroorzaakt door prijsstijgingen van de kinderopvang en een toename van het aantal uren dat vergoed wordt. Vooralsnog houden we rekening met een structureel knelpunt van 320 duizend euro vanaf 2026.

6. Bijzondere Bijstand

We verwachten vanaf 2026 vrijval op het budget voor bijzondere bijstand van 300 duizend euro, doordat de verstrekking van aanvullende bijstand voor jongeren onder de 21 jaar wordt overgeheveld naar de algemene bijstand. We houden vooralsnog rekening met een vrijval van 300 duizend euro vanaf 2026.

7. Studietoeslag

Studenten die door een medische beperking niet kunnen bijverdienen naast hun studie kunnen studietoelage aanvragen indien zij voldoen aan de voorwaarden. De uitgaven zijn in de afgelopen jaren toegenomen en stijgen nog steeds. De stijging wordt veroorzaakt door hogere normbedragen en meer studenten met mentale problemen. Gemeenten zijn verplicht om studietoelage te verstrekken als iemand daar recht op heeft en de normbedragen worden door het rijk bepaald (gekoppeld aan het minimumloon).

Vooralsnog houden we rekening met een structureel knelpunt van 1,539 miljoen euro vanaf 2026.

8. Ontzorgen statushouders

We hebben een tekort op de uitvoering van de wet inburgering omdat er geen directe koppeling is tussen de middelen die we van het rijk ontvangen en het aantal statushouders dat Groningen moet huisvesten (gemeentelijke taakstelling). Eén van de taken die we hebben in het kader van de wet inburgering is het financieel ontzorgen.

Vooralsnog houden we rekening met een incidenteel knelpunt van 438 duizend euro in 2026. De formatie-uitbreiding van 5 fte leidt tot een verhoging van de overhead van 140 duizend euro in 2026.

9. Hoge instroom statushouders

De hoge instroom van statushouders en de stijgende taakstelling leiden tot extra instroom van statushouders bij Thuisin050 (de afdeling van de gemeente Groningen die verantwoordelijk is voor de uitvoering van de Wet inburgering 2021). Om wachtlijsten te voorkomen en aan de wettelijke termijn van 10 weken tussen huisvesting en vaststelling van het persoonlijk plan inburgering en participatie (PIP) te kunnen voldoen, is het nodig om de formatie van Thuisin050 tijdelijk uit te breiden.

Vooralsnog houden we rekening met een incidenteel knelpunt van 1,681 miljoen euro in 2026, 1,340 miljoen euro in 2027, 854 duizend euro in 2028 en 387 duizend euro in 2029. In deze kosten zijn ook de kosten voor formatie-uitbreiding opgenomen.

10. Meerjarenbegroting Werk & Participatie

In de begroting 2024 en 2025 hebben we de ruimte in de meerjarenbegroting werk&participatie ingezet ter dekking van knelpunten op het gebied van werk en participatie. Daarnaast is in de begroting 2024 een deel ingezet voor een sluitende begroting. Onlangs bleek dat in de meerjarenbegroting onvoldoende rekening is gehouden met loon- en prijsstijgingen voor 2026 en verder. Om de geplande activiteiten in de komende jaren door te kunnen zetten zijn aanvullende middelen nodig.

Vooralsnog houden we rekening met een knelpunt van 765 duizend euro in 2026, 2,375 miljoen in 2027, 507 duizend euro in 2028 en 723 vanaf 2029.

11. Friciekosten loonkostensubsidies

Het aantal mensen dat in de gemeente Groningen aan het werk gaat met behulp van de inzet van loonkostensubsidie neemt sterker toe dan landelijk. Door de systematiek die het rijk hanteert bij de financiering van gemeenten, wordt deze extra groei met vertraging gecompenseerd. Hierdoor ontstaat een tekort op de beschikbare middelen. Tegenover dit tekort staan de positieve opbrengsten die met de inzet van loonkostensubsidie worden gerealiseerd; wanneer mensen met behulp van onze ondersteuning en de inzet van loonkostensubsidie aan het werk gaan.

Vooralsnog houden we rekening met een knelpunt van 160 duizend euro in 2026, 735 duizend euro in 2027, 780 duizend euro in 2028 en 825 duizend euro in 2029.

12. Vervanging sleutelfunctionarissen

Door ziekte moeten 2 begeleiders eerder stoppen met werken dan hun pensioendatum. Zij moeten vervangen worden. Het is niet de verwachting dat deze functies uit de doelgroep ingevuld kunnen worden (door afbouw SW en minder potentieel in de nieuwe doelgroep). Dit leidt tot hogere loonkosten. Daarnaast moeten we een reguliere beveiliging inhuren voor interventietaken. Deze mogen niet meer uitgevoerd worden door de huismeester (medewerker SW) omdat iederz in een hogere risico categorie is ingedeeld.

Vooralsnog houden we rekening met een knelpunt van 248 duizend euro in 2026 en 2027 en 110 duizend euro vanaf 2028.

13. Afschaffing compensatie transitievergoeding WSW en nieuw beschut

Een transitievergoeding wordt uitbetaald als het dienstverband van een medewerker na 2 jaar ziekte wordt ontbonden. We betalen regelmatig transitievergoedingen uit aan medewerkers uit de WSW en Nieuw Beschut doelgroep die langdurig ziek zijn en waarvan het dienstverband wordt ontbonden. Vanaf 1 juli 2026 worden grote werkgevers niet meer gecompenseerd voor de uitbetaalde transitievergoedingen. Dit betekent dat deze kosten volledig voor rekening van de gemeente komen. Vooralsnog houden we rekening met een knelpunt van 197 duizend euro in 2026, 363 duizend euro in 2027, 334 duizend euro in 2028 en 307 duizend euro vanaf 2029.

14. Sportzaal de Groenewei

Voor de nieuwe Sportzaal de Groenewei in Meerstad zijn onvoldoende middelen beschikbaar voor een sluitende exploitatie. Vanwege de stedelijke vraag naar binnensportcapaciteit is extra volume toegevoegd aan de sportzaal. Daarnaast ontvangen we een lagere vergoeding de Meeroevers school geen gebruik gaat maken van de sportzaal de Groenewei.

Vooralsnog houden we rekening met een structureel knelpunt van 50 duizend euro vanaf 2026.

15. Zorgkosten jeugd

Bij het opstellen van de begroting maken we elk jaar een inschatting van de meerjarenbegroting jeugd (budget en kosten). Indien sprake is van een tekort nemen we deze mee bij de knelpunten (als bijna onontkoombaar). In de meerjarenbegroting gingen we ervanuit dat de adviezen van de deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd 'van kaft tot kaft' door het rijk zouden worden overgenomen. Daarmee pasten de kosten binnen het budget. Uit de voorjaarsnota van het rijk blijkt dat de adviezen van de deskundigencommissie niet volledig worden overgenomen.

Gemeenten ontvangen onvoldoende compensatie voor volume- en prijsontwikkelingen.

Hierdoor ontstaat een knelpunt van 5,3 miljoen euro in 2026, dat in de jaren daarna verder oploopt tot ruim 8 miljoen euro structureel. Daarbij houden we rekening met een beperkte volume groei in de jeugdzorg in 2026 en 2027 (bijna 2%). Deze groei krijgen we gecompenseerd in het gemeentefonds. De werkelijke volume groei is waarschijnlijk aanzienlijk hoger. Hier houden we nog geen rekening mee. In het financiële perspectief is ook nog geen rekening gehouden met volume groei na 2027.

Gezien de volume groei in de afgelopen jaren kunnen de kosten voor jeugdzorg ook de komende jaren nog harder toenemen. In de begroting 2026 brengen we in beeld hoe we hiermee omgaan. We kijken hierbij ook naar het begrotingsadvies van de VNG.

Of gemeenten in de toekomst voldoende gecompenseerd worden voor volume groei blijft vooralsnog onzeker. In het eerste kwartaal van 2027 kijkt de deskundigencommissie jeugdzorg opnieuw naar de uitgavenontwikkeling en zal hierover een advies geven. Besluitvorming hierover door het Rijk loopt mee met de voorjaarsbesluitvorming in 2027.

In afwijking van het advies van de deskundigencommissie houdt het rijk nog vast aan de structurele taakstelling op de hervormingsagenda en wordt deze vanaf 2028 zelfs fors verhoogd naar 23,1 miljoen euro. Dit leidt tot een fors hoger risico voor het weerstandsvermogen. Dit nemen we mee in de paragraaf weerstandsvermogen. Voor 2026 en 2027 wordt de taakstelling incidenteel verlaagd. Omdat we hier al rekening mee hielden (overeenkomstig het advies van de deskundigencommissie), leidt dit niet tot een voordeel.

Vooralsnog houden we rekening met een knelpunt van 5,3 miljoen in 2026, 8,4 miljoen euro in 2027 en 2028 en 8,1 miljoen euro vanaf 2029.

16. Vervanging SW personeel

Binnen de gemeentelijke organisatie maakten we via detachering gebruik van SW personeel. Hiervoor werden geen kosten in rekening werden gebracht. Deze detachering is gestopt en de werkzaamheden kunnen niet worden overgenomen binnen de bestaande formatie.

Vooralsnog houden we rekening met een structureel knelpunt van 58 duizend euro vanaf 2026.